

Jenni Valvisto

SVOP-RAHASTON MUODOSTUMINEN JA VAROJENJAKO

Opas tilitoimistolle

SVOP-RAHASTON MUODOSTUMINEN JA VAROJENJAKO

Opas tilitoimistolle

Jenni Valvisto
Opinnäytetyö
Syksy 2022
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinto

Tekijä: Jenni Valvisto

Opinnäytetyön nimi: SVOP-rahaston muodostuminen ja varojenjakko

Työn ohjaaja: Ulla Reinikainen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2022

Sivumäärä: 39

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mikä on SVOP-rahasto, miten rahastoon voi kertyä varoja ja kuinka rahastosta voidaan jakaa varoja veronäkökulmat huomioiden. Opinnäytetyön tuotoksena laadittiin tilitoimiston kirjanpitäjille opas SVOP-rahaston käsittelyyn. Oppaan tarkoituksena on helpottaa kirjanpitäjien työtä tuomalla oleellinen tieto tiivistettyyn ja helposti käytettävään muotoon.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi oululainen vuonna 1978 perustettu Taloushallintoliiton auktorisoima Tilitoimisto A. Karppinen Oy. Tilitoimisto toimii Oulun seudulla kuudessa toimipisteessä yli 70 ammattilaisen voimin. Tilitoimisto tarjoaa asiakkailleen monipuolisia, yksilöllisesti räätälöityjä taloushallinnon palveluita.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tutkimus. Analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tietoperusta koostuu SVOP-rahaston eri muodostumistapojen kuvailuista, verotuksellisista näkökulmista varojenjakoon rahastosta sekä esimerkkitalanteita rahaston muodostumisen vaikutuksesta varojenjaon verokohdeltuun. Lähteinä käytettiin kirjallisia lähteitä, kuten ammattikirjallisuutta, Verohallinnon ohjeita ja soveltuvien osien osakeyhtiölakia, tuloverolakia ja lakia elinkeinotulon verottamisesta.

Tuloksena oli tiivis opas, jota kirjanpitäjät voivat hyödyntää työssään. Oppaan pohjana käytettiin raportin tietoperustaa, joka tiivistettiin ja muokattiin helposti käytettävään muotoon. Oppaasta saa käsityksen SVOP-rahaston käsittelemiseksi kirjanpidossa. Opas kiteyttää eri tavat, joilla rahastoon voi kertyä varoja, voidaanko varat varojenjakotilanteessa käsitellä pääomanpalautuksina, jolloin varojenjakko verotetaan luovutuksena, vai käsitelläänkö varojenjako osinkona. Opas tulee toimeksiantajan käyttöön ja sitä ei julkaista tämän opinnäytetyön liitteenä.

Asiasanat: Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, SVOP-rahasto, Pääomanpalautus, Pääomansijoitus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Bachelor of Business Administration, Option of Financial Administration

Author: Jenni Valvisto

Title of thesis: Reserve for invested non-restricted equity, formation and distribution of assets – guide to the accounting office

Supervisor: Ulla Reinikainen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2022.

Number of pages: 39

The purpose of this thesis was to find out what reserve for invested non-restricted equity (SVOP fund) is, how funds can be raised in the fund and how funds can be distributed from the fund considering tax considerations. The result of the thesis was a guide to the processing of the SVOP fund for accountants at the accounting office. The purpose of the guide is to facilitate the work of accountants by bringing the relevant information into a concise and easily accessible format.

The client company was 1978 established accounting office Tiltoimisto A. Karppinen Ltd. Company is authorized by Finnish financial administration association. The accounting office operates at six locations in the Oulu region with more than 70 professionals. The accounting office provides its customers with versatile, tailored financial management services.

The thesis was implemented as a functional study and the research method was qualitative research. Material-based content analysis was used as the analytical method. The data base consists of descriptions of the different forms of formation of the SVOP fund, the fiscal aspects of the fund's distribution of funds and examples of the impact of the fund's formation on the tax treatment of the distribution of funds. The sources were written sources such as professional literature, the Tax Administration's instructions and, where applicable, the Companies Act, the Income Tax Act and the Act on the Taxation of Business Income.

The result was a concise guide, which accountants can use in their work. The guide was based on the data base of the report, which was summed up and adapted to an easy-to-use format. The guide gives an idea of how to handle the SVOP fund in accounting. The guide summarizes the different ways in which funds can be raised in the fund, whether in the case of the distribution of funds, the funds can be treated as principal repayments, in which case the distribution of funds is taxed as a transfer, or whether the distribution of funds is treated as a dividend. The guide will only be used by the client company, and it will not be published as an annex to this thesis.

Keywords: Reserve for invested non-restricted equity, SVOP fund, Return of capital, Capital investment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SIJOITETUN VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTO	8
2.1	Osakeyhtiön oman pääoma.....	8
2.2	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	9
3	SVOP-RAHASTON MUODOSTUMINEN	11
3.1	Osakkeiden merkintähinta, osakeanti.....	11
3.2	Yritysjärjestelyt	11
3.2.1	Sulautuminen ja jakautuminen	12
3.2.2	Liiketoimintasiirto	14
3.2.3	Osakevaihto	15
3.2.4	Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi	15
3.3	Vastikkeeton sijoitus.....	16
3.4	Osakepääoman alentaminen.....	17
3.5	Rahastosiirto	17
3.6	Velkojen muuntaminen	18
4	SVOP-RAHASTON VAROJENJAKO JA VEROTUS	19
4.1	Osakeyhtiön varojenjako	19
4.2	Varojenjaon verotus	20
4.2.1	Osinkotulon verotus	20
4.2.2	Pääomatulon verotus	21
4.3	Varojenjako SVOP-rahastosta.....	22
5	SVOP-RAHASTON MUODOSTUMISEN VAIKUTUS VAROJENJAON VEROTUKSEEN ..	26
5.1	Osakkeenomistajien tekemä sijoitus	26
5.2	Muun kuin omistajan tekemät sijoitukset	28
5.3	Rahaston muodostuminen yritysjärjestelyjen kautta.....	29
6	KIRJANPIDOLLINEN KÄSITTELY JA DOKUMENTOINTI	30
7	OPPAAN LAATIMISPROSESSI	31
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	33
	LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, eli SVOP-rahasto, on osakeyhtiön omassa pääomassa esiintyvä, jakokelpoisein varoihin lukeutuva rahasto. Rahastoon voi kertyä varoja useilla eri tavoilla. SVOP-rahastosta voi jakaa varoja osakkeenomistajille noudattamalla osakeyhtiölain säännöksiä varojenjaosta. Varojenjako voi olla saajalleen joko osinkona verotettavaa tuloa tai tiettyjen tuloverolaisissa mainittujen edellytysten täytyessä luovutuksena verotettavaa pääomanpalautusta. Opin- näytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka rahaston eri muodostumistavat vaikuttavat varojenjaon verotukseen. Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mikä on SVOP-rahasto?
- Millä eri tavoin SVOP-rahasto voi muodostua?
- Miten varojenjako rahastosta tapahtuu veronäkökulmat huomioiden?

Toimeksiantajana on oululainen vuonna 1978 perustettu Taloushallintoliiton auktorisoima Tilitoimisto A. Karppinen Oy. Yrityksellä on kuusi toimipistettä Oulun alueella. Tilitoimistossa työskentelee yli 70 kirjanpidon ja palkanlaskennan ammattilaisia. Tilitoimisto tarjoaa asiakkailleen monipuolisia taloushallinnon palveluita yksilöllisesti räätälöityjen palvelupakettien muodossa. Yrityksen liikevaihto oli noin 5,4 miljoonaa euroa ja liiketulos 0,7 miljoonaa euroa vuonna 2021.

Opinnäytetyön aiheen ideointi toteutettiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Todettiin, että SVOP-rahasto on aihe, joka tulee usein kirjanpitäjille vastaan, mutta aiheesta on saatavilla tietoa varsin hajanaisesti. Opinnäytetyön toiminnallisena osana on laatia SVOP-rahaston käsittelyyn kirjanpitäjille opas, jota voi käyttää ohjenuorana SVOP-rahastoon liittyvissä kysymyksissä. Tarkoituksena on helpottaa kirjanpitäjien työtä kokoamalla olennaiset tiedot yhteen paikkaan tiiviiksi ja helpokäyttöiseksi oppaaksi.

Tutkimusmetodina on laadullinen tutkimus ja analyysimenetelmänä aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia ja tarkoituksena on luoda selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä järjestelemällä aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon säilyttäen sen informaation. (Tuomi & Sarajarvi 2018, luku 4.4) Aineistonkeruumenetelmänä on kirjallisista dokumenteista

koottu tieto, joka on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi & Sarajärvi, luku 3). Tietoperustan lähteinä käytetään ammattikirjallisuutta, soveltuvia lakeja sekä Verohallinnon ohjeistuksia.

Raportti koostuu kahdeksasta luvusta. Johdannon jälkeen toisessa luvussa käsitellään SVOP-rahastoa tarkastelemalla osakeyhtiön omaa pääomaa, jonne erä taseella sijoittuu. Luvussa kerrotaan oman pääoman osalta nimellisarvottoman järjestelmän periaatteista, jakautumisesta sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan sekä esitellään oman pääoman erien jaottelu tasekaavan avulla. Kolmannessa luvussa käydään läpi tavat, kuinka rahastoon voi kertyä varoja. Näistä tavoista kerrotaan aluksi yleisesti, jonka jälkeen kerrotaan, kuinka kyseisellä tavalla rahastoon siirtyy varoja.

Neljäs luku käsittelee varojenjakoja. Luvussa käydään läpi osakeyhtiön yleiset varojenjaon periaatteet ja tarkastellaan varojenjakoja osingon ja SVOP-rahaston osalta. Koska SVOP-rahastosta tapahtuvaa varojenjakoja verotetaan joko osinkona tai luovutuksena, tässä luvussa kuvataan luonnollisen henkilön saaman osinkotulon verotus ja pääomatulon käsite sekä pääomatulon verotus. Viidennessä luvussa tarkastellaan, kuinka rahaston eri muodostumistavoilla on vaikutusta varojenjaon verotukseen, ja milloin rahastoon tulleet varat ovat pääomansijoituksia, jolloin niiden palautus voidaan verottaa luovutuksena. Kuudennessa luvussa käydään läpi kirjanpidollista käsittelyä ja Verohallintoon tehtäviä ilmoituksia. Lopuksi kuvataan oppaan laatimisprosessia ja esitetään johtopäätökset ja pohdinta.

2 SIOITETUN VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTO

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, eli SVOP-rahasto, on tullut osaksi osakeyhtiölakia lain uudistuksen myötä 1.9.2006 alkaen. Varojenjako rahastosta liittyvä verotuksellinen lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2014 alussa, jonka mukaan varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta käsitellään osingonjakona ja tietyin edellytyksin jako voidaan verottaa luovutuksena. (Penttilä 2014, 121.) Ennen vuotta 2014 varojenjaon verotuksellisia näkökulmia arvioitiin Verohallinnon ohjeistuksen perusteella, jonka mukaan yhtiön on tullut erikseen selvittää, onko varojenjakovoittojen jakamista vai pääomanpalautusta (Blomqvist & Malmivaara 2016, 86).

2.1 Osakeyhtiön oman pääoma

Osakeyhtiö tarvitsee pääomaa toiminnan harjoittamiseen ja investointien rahoittamiseen. Pääomansijoitukset ja tulorahoitus eli tilikauden tuloslaskelman voitto lisäävät yhtiön pääomaa. Pääomansijoitukset voidaan jakaa oman ja vieraan pääoman ehtoihin sijoituksiin. (Immonen, Ossa & Villa 2014, 5.) Vuoden 2006 osakeyhtiölain uudistus antaa enemmän liikkumavapautta pääomansijoituksille nimellisarvottoman pääomajärjestelmän vuoksi. Tämä tarkoittaa, että osake ei ole sidoksissa osakepääomaan, eli pääomansijoituksia on mahdollista tehdä ilman osakevastiketta ja osakkeita voidaan antaa ilman maksua. Osakkeiden ja osakepääoman erillisyyden mahdollistaa siten maksuttoman osakeannin, vastikkeettomat sijoitukset osakepääomaan ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Osakeyhtiölaki mahdollistaa toisaalta myös nimellisarvoisen järjestelmän käyttämisen, jonka mukaan osakepääoman on oltava vähintään osakkeiden nimellisarvoa vastaava määrä. Vastikkeettomia sijoituksia voidaan tehdä myös nimellisarvoisessa järjestelmässä, koska tällöin uusia osakkeita ei anneta. Maksuttomassa osakeannissa osakepääomaa on korotettava annettavien osakkeiden nimellisarvon verran tekemällä rahastokorotus. Vuodesta 2019 alkaen osakeyhtiölaista poistettiin määräys noteeraamattoman osakeyhtiön osakepääoman vähimmäismäärästä, joka oli 2500 euroa. (Mähönen & Villa 2020, 5–7.)

Osakeyhtiölain 8:1 §:n mukaan osakeyhtiön oma pääoma jakautuu sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua pääomaa ovat osakepääoma, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto, sekä vanhan osakeyhtiölain mukaiset ylikurssi- ja vararahasto. Vapaata omaa pääomaa ovat kertyneet voittovarot, sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, sekä muut

rahastot. (Mähönen & Villa 2019, 499–500.) Sidotun pääoman tarkoitus on varmistaa osakeyhtiön pääoman pysyvyys, ja näin suojella velkojia. Osakepääomaa ja vara- ja ylikurssirahastoja ei saa jakaa ilman velkojien suostumusta. Sidottuun pääomaan kuuluvia arvonkorotusrahastoa, käyvän arvon rahastoa ja uudelleenarvostusrahastoa ei saa jakaa lainkaan. (Mähönen & Villa 2020, 90–91.) Alla kirjanpitoasetuksen (KPA) 1:6 §:n tasekaavan mukainen oman pääoman ryhmittely:

Vastattavaa

A OMA PÄÄOMA

I Osake- ja osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Muut rahastot

1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
2. Vararahasto
3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
4. Käyvän arvon rahasto
5. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (Tappio)

2.2 Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Osakeyhtiölain 8:2 §:n mukaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitään se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan ei merkitä osakepääomaan ja jota ei kirjanpitolain mukaan merkitä vieraaseen pääomaan, sekä sellainen muu oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon. Rahastoon merkitään myös se määrä, jolla osakepääomaa alennetaan ja jota ei käytetä tappion kattamiseen tai varojen jakamiseen. (OYL 624/2006, 8:2 §.) Rahasto voi muodostua myös voittovarojen siirtämisestä, yritysjärjestelyjen yhteydessä sekä ylikurssi- tai vararahaston alentamisesta. Myös pääomalaina tai muu velka voidaan muuntaa oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi, joka kirjataan SVOP-rahastoon. (Verohallinto 2022a).

Suora sijoitus vapaan oman pääoman rahastoon on helppo keino lisätä osakeyhtiön omaa pääomaa. Osakkeenomistajan tekemä pääomansijoitus yhtiön vapaan oman pääoman SVOP-rahastoon voidaan myöhemmin muuntaa myös osakepääomaksi. SVOP-sijoitus on mahdollista palauttaa kevyemmin menetelmin kuin yhtiön sidottu pääoma. Koska sijoitus kirjataan osakeyhtiön omaan pääomaan, sijoitus kasvattaa osakkeen matemaattista arvoa, ja näin ollen myös pääomatulona verotettavaa osinkoa voidaan nostaa enemmän, kun yhtiön nettovarallisuus kasvaa. (Mattiila 2017, 18.) Sijoitus SVOP-rahastoon voi olla joko vastikkeeton tai vastikkeellinen, jolloin sijoitusta vastaan saa yhtiön osakkeita. (Mähönen & Villa 2020, 93). Sijoituksen tulee perustua sopimukseen ja siinä ei saa olla ehtoja takaisinmaksusta eikä vastikkeellisuudesta, tai se tulkitaan vieraan pääoman ehtoiseksi velaksi, eikä oman pääoman eräksi. (Mähönen & Villa 2009, 216.) SVOP-rahastoon tehtävää sijoitusta ei ilmoiteta rekisteröitäväksi (Immonen ym. 2014, 82).

3 SVOP-RAHASTON MUODOSTUMINEN

3.1 Osakkeiden merkintähinta, osakeanti

Osakeyhtiötä perustettaessa määritellään yhtiön osakkeiden ja osakepääoman määrä. Osakkeita on oltava vähintään yksi, mutta osakepääomalla ei vuodesta 2019 alkaen ole minimivaatimusta, eli se voi olla nolla euroa. Osakeyhtiön osakkeilla ei lähtökohtaisesti ole nimellisarvoa, joka mahdollistaa osakkeista maksettavan merkintähinnan merkitsemisen myös muualle kuin osakepääomaan. Osakeyhtiölain mukaan merkintähinta kirjataan osakepääomaan, mutta yhtiöjärjestyksessä tai perustamissopimuksessa voidaan määrätä merkintähinnan kirjaamisesta osittain tai kokonaan SVOP-rahastoon. Nimellisarvoisessa pääomajärjestelmässä osakkeelle on määriteltävä nimellisarvo. Tällöin osakepääoman määrä on aina vähintään yhtiön antamien osakkeiden nimellisarvon suuruinen. Osakkeiden merkintähinnan voi maksaa rahana tai muuna omaisuutena, eli apporttina. (Ossa 2020, 82–84.)

Osakeannissa yhtiö voi antaa uusia osakkeita tai luovuttaa hallussa olevia omia osakkeitaan joko maksua vastaan tai maksutta. Maksuttomassa osakeannissa osakkeista ei saada rahavastiketta eikä osakepääomaan tule kirjauksia. Maksullisella osakeannilla yhtiö vahvistaa omaa pääomaa saamallaan osakemarkintämaksuilla. Osakkeesta maksettava määrä kirjataan osakepääoman korotukseksi tai osakeantipäätöksen mukaisesti joko kokonaan tai osittain SVOP-rahastoon. Kirjaukset tehdään, kun uudet osakkeet on rekisteröity. Yhtiön luovuttaessa hallussaan olevia omia osakkeita rekisteröintiä ei tehdä sillä osakkeet on jo rekisteröity. (Immonen ym. 2014, 25–29.) Luovutushinta omista osakkeista merkitään olettamasaännöksen mukaan SVOP-rahastoon. Luovutushintaa pidetään pääomansijoituksena. (Verohallinto 2022a.)

3.2 Yritysjärjestelyt

Elinkeinotulon verottamista koskevan lain (EVL 360/1968) 52 a-f §:ien mukaisia yritysjärjestelyitä ovat sulautuminen ja jakautuminen, liiketoimintasiirto sekä osakevaihto. Lainkohdan mukaan toimittaessa yritysjärjestely on veroneutraali toimenpide. Yritysjärjestelyillä voidaan järjestellä yhtiön omistusta tai liiketoimintaa. (Immonen ym. 2014, 110.) Yritysjärjestelyn keinona on myös

toimintamuodon muutostilanteet, joista tässä luvussa käsitellään toiminimen sekä avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön muutoksia osakeyhtiöksi.

3.2.1 Sulautuminen ja jakautuminen

Sulautuminen tapahtuu siten, että yksi tai useampi osakeyhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varat ja velat toiseen osakeyhtiöön. Vastikkeena sulautuvan yhtiön osakkaat saavat omistuksiansa suhteessa vastaanottavan yhtiön uusia tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Jos sulautumisvastikkeena on rahaa, tulee määrän olla enintään kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta, tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa. Sulautuminen voi tapahtua myös yhtiöön, joka omistaa sulautuvan yhtiön osakkeet, jolloin sulautuva yhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä ja siirtää kaikki varat ja velat vastaanottavalle yhtiölle. (EVL 360/1968, 52 a §.)

Osakeyhtiölain 16:2 §:n mukaisia sulautumistapoja ovat absorptiosulautuminen, jossa yksi tai useampi sulautuva yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön, kombinaatiosulautuminen, jossa vähintään kaksi sulautuvaa yhtiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön ja tytäryhtiösulautuminen, jossa sulautumiseen osallistuvat yhtiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet. Tytäryhtiösulautumisen menetelmä vastaa absorptiosulautumista. Kolmikantasulautumisessa muu taho kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta. (OYL 16:2 §.) Sulautumistavat on kuvattuna taulukossa 1. Sulautumisessa sulautuvan yhtiön sidottu oma pääoma voi vastaanottavassa yhtiössä muuttua kokonaan vapaaksi omaksi pääomaksi (Mähönen & Villa 2020, 8–9). Osakeyhtiöoikeudessa sulautuminen rinnastuu osakkeenomistajille suunnattuun osakeantiin. Sulautumissuunnitelmassa tulee kertoa, miten oman pääoman lisäystä koskevat kirjaukset suoritetaan. (Mähönen & Villa 2009, 227).

TAULUKKO 1. OYL 16:2 §:n mukaiset sulautumistavat.

Sulautumistapa	Toteutus
Absorptiosulautuminen	Yksi tai useampi yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön
Kombinaatiosulautuminen	Vähintään kaksi yhtiötä sulautuu perustettavaan yhtiöön
Tytäryhtiösulautuminen	Absorptiosulautuminen, jossa sulautumiseen osallistuvat yhtiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet
Kolmikantasulautuminen	Absorptiosulautuminen, jossa sulautumisvastikkeen antaa muu taho kuin vastaanottava yhtiö

Osakeyhtiö voi jakautua siirtämällä varat ja velat joko kokonaan tai osittain yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle taulukon 2 mukaisesti (OYL 17:2 §). Jakautumisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka sisällöstä on määräykset osakeyhtiölaissa (OYL 17:3 §). Kokonaisjakautumisessa yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle yhtiölle. Osittaisjakautumisessa yhtiö voi siirtää yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuuden yhdelle tai useammalle yhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat omistustensa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Vastike voi olla myös rahaa, enintään 10 prosenttia osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavaa osuutta yhtiön osakepääomaa. (EVL 52 c §.)

TAULUKKO 2. OYL 17:2 §:n mukaiset jakautumistavat.

Jakautumistapa	Toteutus
Kokonaisjakautuminen	Jakautuvan yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle ja jakautuva yhtiö purkautuu
Osittaisjakautuminen	Osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirtyy yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle

Sulautuvan ja jakautuvan yhtiön varat siirtyvät selvitysmenettelyttä, eli yleisseuraantona vastaanottavalle yhtiölle. Mikäli vastaanottava yhtiö toteuttaa osakeannin, voidaan näistä osakkeista maksettava määrä kirjata kokonaan tai osittain SVOP-rahastoon. Tästä tulee olla maininta sulautumis- tai jakautumissuunnitelmassa. SVOP-rahasto voi muodostua myös siirtyvän omaisuuden tasearvon ja käyvän arvon erotuksesta. Mikäli sulautuvassa tai jakautuvassa yhtiössä on ennestään SVOP-rahasto, siirtyy se sellaisenaan myös vastaanottavaan yhtiöön. SVOP-rahaston arvo voi myös muuttua, esimerkiksi tavallisessa sulautumisessa vastaanottavan yhtiön korottaessa osakepääomaa veloittamalla sulautuvan yhtiön SVOP-rahastoa. Kokonaisjakautumisessa jakautuvan yhtiön osakkeiden hankintameno siirtyy vastaanottaville yhtiöille siirtyvien nettovarallisuuksien suhteessa. (Järvenoja 2017, 397–399, 402.)

3.2.2 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirto tarkoittaa järjestelyä, jossa luovutetaan liiketoimintakokonaisuuteen liittyvät varat, velat ja varaukset joko kokonaan tai osittain toimintaa jatkavalle yhtiölle. Liiketoimintakokonaisuuden määrittelyminen voi olla haastavaa, ja tästä syystä Verohallinnolta haetaan usein ennakkotietoa tapauskohtaisesti. Yleensä liiketoimintakokonaisuuksia seurataan kirjanpidossa sisäisessä laskennassa erikseen. Vastikkeena siirtävä yhtiö saa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Liiketoimintasiirrossa ei voi antaa rahavastiketta. Siirtävän yhtiön saamien vastikeosakkeiden hankintameno on siirretyn liiketoimintakokonaisuuden nettovarojen määrä, eli varat vähennettynä veloilla. Yhtiöoikeudellisesti kyseessä on osakkeiden merkintähinnan maksaminen apporttiomaisuudella. (EVL 52 d §; Honkamäki, Kujanpää & Pennanen 2018, 266, 268.)

Liiketoimintasiirrossa vastaanottavan yhtiön SVOP-rahastoon voidaan merkitä vastikeosakkeiden merkintähinta. Kirjaukset vastaavat osakeannin kirjauksia, jolloin merkintähinta joko kokonaan tai osittain kirjataan SVOP-rahastoon ja mikäli vastaanottavassa yhtiössä osakkeille on määritelty nimellisarvo, vähintään tätä vastaava määrä kirjattava osakepääomaan (Järvenoja 2017, 395; Honkamäki ym. 2018, 260–261, 273.)

3.2.3 Osakevaihto

Osakevaihdolla yhtiö hankkii toisen yhtiön osakkeista osuuden, joka tuottaa enemmän kuin puolet äänimäärästä, tai jos osakeyhtiöllä on jo enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita. Vastikkeena hankkiva yhtiö antaa toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeelle laskeutukseen uusia osakkeita tai hallussaan olevia omia osakkeitaan. Rahavastike saa olla enintään kymmenen prosenttia osakkeiden nimellisarvosta. Osakkeenomistajan vaihdossa luovutettujen osakkeiden mahdollinen luovutusvoitto on verovapaa ja tappio vähennyskelvoton. (EVL 52 f §.) Osakevaihdossa hankkivan yhtiön osakeannissa annettavat osakkeet maksetaan luovuttavan yhtiön osakkeilla, eli apportiomaisuudella. SVOP-rahastoon kirjatun merkintähinnan osalta ei voida antaa rahavastiketta. (Honkamäki ym. 2018, 292.)

3.2.4 Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi

Yritysmuotoja ovat yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja (toiminimi), kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö ja osakeyhtiö. Tässä kappaleessa käsitellään toiminimen sekä kommandiittiyhtiön ja avoimen yhtiön muutoksia osakeyhtiöksi.

Muutettaessa toiminimi osakeyhtiöksi kyseessä ei yhtiöoikeudellisesti ole toimintamuodon muutos, vaan uuden yhtiön perustaminen. Tällöin liiketoiminta siirtyy apportiin perustettavaan yhtiöön. Osakeyhtiö voi olla jo perustettuna aiemmin, mutta toimintaa ei ole saanut olla tai muutoin ei voida katsoa yrityksen identtisyyden säilyvän. Perustettavan osakeyhtiön osakkeet merkitsee toiminnalla toiminut yrittäjä, perustamisvaiheessa mukaan ei voida ottaa muita osakkaita. Toimintamuodon muutos voidaan tehdä veroneutraalisti, mikäli jatkuvuusperiaatetta noudatetaan, eli koko liiketoiminta varoineen ja velkoineen siirtyy uuteen yhtiöön. Mikäli vain osa liiketoiminnasta siirtyisi, olisi kyseessä veronalainen luovutus. (Honkamäki ym. 2018, 368.) Liikkeen- tai ammatinharjoittajan muuttaessa toimintamuotonsa osakeyhtiöksi SVOP-rahastoon kirjattava pääomansijoitukseksi katsottava määrä muodostuu osakkeiden merkintähinnan maksusta apportiomaisuudella. (Verohallinto 2022a.)

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön muutosta osakeyhtiöksi säännellään laissa avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 389/1988 luvussa 8. Kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö voidaan muuttaa osakeyhtiöksi, jolloin yhtiömiehet tulevat osakeyhtiön osakkaiksi. Jotta identtisyys säilyisi,

osakeyhtiön osakkeita saa antaa vain yhtiömiehille. Mikäli yhtiöön halutaan mukaan uusia osakkeita, voidaan yhtiömuodon muutoksen jälkeen järjestää suunnattu osakeanti tai osakkaat voivat myydä osakkeitaan. Uusia osakkeita saadaan yhtiöön myös ennen muodonmuutosta ottamalla heidät kommandiittiyhtiön tai avoimen yhtiön yhtiömieheksi. Muutos on verotuksellisesti neutraali noudatettaessa lakia avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä. Osakkeen hankintameno määräytyy kullekin osakkaalle hänen osuudestaan henkilöyhtiön omasta pääomasta. (Honkamäki ym. 2018, 372–373, 375) Henkilöyhtiön muutos osakeyhtiöksi voi kerryttää pääomansijoituksiksi katsottavaa SVOP-rahastoa yhtiömiesten pääomapanoksista, yhtiöön tehdyistä lisäsijoituksista sekä yhtiömiehille kirjatusta nostamattomista voitto-osuuksista. (Verohallinto 2022a.)

3.3 Vastikkeeton sijoitus

Osakeyhtiöoikeudellisesta näkökulmasta vastikkeettomat sijoitukset osakeyhtiön osakepääomaan tai SVOP-rahastoon ovat pääomansijoituksia. Sijoituksen tekijä voi olla kuka tahansa. (Immonen ym. 2014, 83.) Sijoitus voidaan tehdä joko rahana tai muuna omaisuutena tai muuntamalla pääomalaina tai muu laina rahastosijoitukseksi. OYL 8:2 §:n mukaan tällöin puhutaan muusta oman pääoman sijoituksesta, jota ei merkitä muuhun rahastoon. SVOP-rahaston perustamisesta ja sijoituksen vastaanottamisesta päättää yhtiön hallitus. Päätöksessä tulee määrätä sijoituksen määrä ja syy johon sijoitus perustuu. Sijoituksen tekijästä ei ole rajoituksia, eli sijoituksen osakeyhtiöön voi tehdä osakkeenomistajien lisäksi esimerkiksi osakkeenomistajan sukulainen, velkoja tai muu täysin ulkopuolinen taho. (Immonen ym. 2014, 79–80.)

Sijoituksesta tulee tehdä myös sopimus sijoittajan ja yhtiön kesken, jossa tulee sopia ainakin sijoituksen määrästä, maksetaanko sijoitus rahana vai apporttiomaisuudella sekä maksun ajankohdasta. Sopimuksella voidaan myös sopia, että sijoitus jää velaksi, jolloin kirjaukset tehdään taseen omaan pääomaan SVOP-rahastoon ja saamisiin. (Immonen ym. 2014, 81.) Koska SVOP-sijoitusta voidaan käsitellä suoriteperusteella edellä kuvatun mukaisesti, mahdollistaa tämä myös negatiivisen oman pääoman rekisteröinnin välttämisen kirjaamalla tilinpäätökseen SVOP-sijoitus. Tilinpäätöksen liitetiedoissa mainitaan tällöin sijoituksen maksuehdot ja onko sijoitus maksettu ennen, kun tilinpäätös on valmistunut. (Rekola-Nieminen 2019.) Suositeltavaa on, että tilinpäätökseen saamiseksi kirjattu SVOP-sijoitus maksetaan seuraavan tilikauden aikana, mielellään ennen, kun tilinpäätös vahvistetaan yhtiökokouksessa. Mikäli yhtiölle on valittu tilintarkastaja, saattaa tilintarkastuskertomukseen tulla huomautus, että SVOP-saamiseen liittyy epävarmuustekijöitä jos se on vielä

maksamatta kun tilintarkastusta suoritetaan. (Pesonen 2022.) SVOP-rahastoon tehtävää vastikkeetonta sijoitusta ei ilmoiteta rekisteröitäväksi. SVOP-rahastosijoitus lisää yhtiön varallisuutta ja näin ollen osakkeen matemaattista arvoa. (Immonen ym. 2014, 82.)

3.4 Osakepääoman alentaminen

Osakepääoman jakamisesta, alentamisesta varojen siirtämiseksi SVOP-rahastoon sekä sen käytämisestä sellaisen tappion kattamiseen johon vapaa oma pääoma ei riitä, päättää yhtiökokous (OYL 14:1 §). Määrä, jolla osakepääomaa alennetaan, voidaan jakaa suoraan osakkeenomistajille noudattamalla OYL 13:3 §:ää, jolloin jaon on perustuttava viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen, sekä OYL 13:2 §:ää yhtiön maksukykyisyydestä (Blomqvist & Malmivaara 2016, 97). Koska kysymyksessä on sidotun pääoman erä, tulee huomioida velkojensuoja. Yhtiön velkojilla on oikeus vastustaa osakepääoman alentamista kuulutuksen teko hetkellä olevien saatavien osalta. Osakepääoman alentaminen voidaan rekisteröidä, kun yhtiön on maksanut velan tai antanut sille turvaavan vakuuden. Velkojensuojamenettely ei koske tilannetta, jossa osakepääomaa alennetaan tappion kattamiseksi. Mikäli osakepääoman alentamista on käytetty tappion kattamiseen, tulee alentamista seuraavan kolmen vuoden aikana tapahtuvaa varojenjako vapaasta omasta pääomasta noudattaa velkojainsuojamenettelyä. (PRH 2018.) Jos osakepääomaa on alentamisen jälkeen korotettu vähintään alentamismäärällä, tällöin velkoja ei voi vastustaa varojenjako (Immonen ym. 2014, 95).

Mikäli osakepääoman alentamisen määrää ei käytetä tappion kattamiseen tai varojenjakamiseen, kirjataan määrä SVOP-rahastoon. Vaikka varat jäävätkin tässä tapauksessa yhtiöön, tulee huomioida velkojainsuoja, sillä eriä siirtyy sidotusta pääomasta vapaaseen pääomaan. (Immonen ym. 2014, 94.) Blomqvistin ja Malmivaaran (2016) mukaan varojenjako pian sidottujen erien SVOP-rahastoinnin jälkeen samalla kun osakepääomaa on korotettu voittovaroilla, voi syntyä tilanne, että varojenjako verotettaisiin osinkona luovutuksen sijaan (Blomqvist & Malmivaara 2016, 94).

3.5 Rahastosiirto

Oman pääoman sisällä tapahtuvista erien siirroista puhutaan rahastosiirtoina. SVOP-rahastoon tehdyn rahastosiirron luonne määräytyy varojen alkuperästä. Jos siirrettävät varat ovat muodostuneet pääomansijoituksista, näitä voidaan pitää myös SVOP-rahastossa pääomansijoituksina.

SVOP-rahastoon voidaan siirtää rahastosiirolla esimerkiksi voittovaroja tai osakkeiden merkinnän yhteydessä ylikurssirahastoon kirjattuja varoja. Voittovarot ovat syntyneet yhtiön tilikausien tuloksisista, eivätkä ole luonteeltaan pääomansijoituksia. Jos voittovaroja siirretään SVOP-rahastoon, varojenjako verotetaan tältä osin osinkona. Osakemerkinnästä syntyneen ylikurssirahaston varat voidaan katsoa pääomansijoituksiksi. Rahaston muodostuessa sekä pääomansijoituksista että muista varoista, varojenjako on osinkoa ja luovutusta näiden sijoitusten suhteessa. (Verohallinto 2022a.)

3.6 Velkojen muuntaminen

SVOP-rahasto voi muodostua myös yhtiön vieraan pääoman velkojen muuntamisesta sijoitukseksi rahastoon. OYL 12:1 §:n mukaan pääomalaina voidaan velkojan suostumuksella käyttää osakepääoman korotukseen, tappion kattamiseen tai muuntaa SVOP-sijoitukseksi. Tällöin velasta tulee osa yhtiön omaa pääomaa. Myös muu velka voidaan muuntaa SVOP-sijoitukseksi. Velan muuntaminen näkyy taseella yhtiön oman pääoman lisäyksenä ja vieraan pääoman vähentymisenä, jolloin myös vieraan pääoman kulut, kuten korko jää pois. Pääoman lisäys parantaa myös yhtiön omavaraisuusastetta ja vakavaraisuutta. Yhtiön varat eivät lisääny eikä taseen loppusumma muutu. (Mäöhönen & Villa 2009, 219; Engelberg, Hupli & Villa 2022, 131.)

Velan konvertointi voidaan myös toteuttaa osakeantina, jolloin varsinkin ulkopuolinen velkoja saa vastikkeena yhtiön osakkeita, jolloin velan konvertointi pääomanehtoiseksi sijoitukseksi on luontevampaa. Tällöin puhutaan kuittauksesta. Velka voidaan konvertoida omaan pääomaan ilman osakevastiketta. Kirjaus tulee tällöin joko osakepääomaan tai SVOP-rahastoon. Järjestely voi olla tarkoituksenmukainen yhden osakkaan yhtiössä. (Engelberg ym. 2022, 133–134.)

4 SVOP-RAHASTON VAROJENJAKO JA VEROTUS

4.1 Osakeyhtiön varojenjako

Osakeyhtiön varojenjako säätelee osakeyhtiölaki. Lain 13:1 §:n mukaan varoja voidaan laillisesti jakaa osinkona ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta, sekä lisäksi osakepääomaa alentamalla, omien osakkeiden hankkimisella ja lunastamisella sekä yhtiön purkautumisesta ja rekisteristä poistamisesta. Muut kuin tässä mainitut liiketapahtumat, jotka vähentävät yhtiön varoja tai lisäävät velkoja ilman liiketaloudellista perustetta ovat laitonta varojenjako. (OYL 13:1 §.) Osinko voidaan maksaa joko rahana tai muuna omaisuutena, eli in natura. Osingon maksuun voidaan tällöin käyttää esimerkiksi yhtiön omistamia arvopapereita. Osinko voidaan maksaa myös rahan ja in natura osingon yhdistelmänä. (Blomqvist & Malmivaara 2016, 55).

Jotta yhtiöstä voidaan jakaa varoja, tulee sen olla rekisteröity (OYL 13:1 §). Yhtiössä pitää myös olla jakokelpoisia varoja. Jakokelpoista on yhtiön vapaa oma pääoma, joka koostuu SVOP-rahastosta, muista mahdollisista yhtiökokouksen tai yhtiöjärjestyksessä määrätystä vapaan oman pääoman rahastoista sekä kertyneistä voittovaroista. Edellisten tilikausien tappiot pienentävät voittovaroja ja näin ollen myös jakokelpoisia varoja. Osakeyhtiölain mukaan vapaasta omasta pääomasta tulee ennen voitonjakoa vähentää yhtiöjärjestyksessä mainitut jakamatta jätettävät erät, sekä taseelle aktivoitu, poistamatta oleva osa kehittämismenoista. (OYL 13:5 §; Blomqvist & Malmivaara 2016, 28–30.)

Varojenjako perustuu viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Tilinpäätös tulee myös olla tilintarkastettu, mikäli yhtiölle on valittu tilintarkastaja. Osinkoa voidaan jakaa myös meneillään olevalta tilikaudelta, jolloin tulee laatia väli tilinpäätös, joka tulee myös olla tilintarkastettu. (OYL 13:3 §.) Voittoa jakavan yhtiön tulee olla maksukykyinen. Osakeyhtiölain 13:2 §:n mukaan varoja ei saa jakaa, jos tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön, tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden. (OYL 13:2 §.)

Varojenjako päätetään yhtiökokous hallituksen tekemän esityksen mukaan. Päätöstä tulee kannattaa yli puolet äänistä. Päätöksessä tulee mainita, jaetaanko varoja voittovaroista, SVOP-rahastosta tai muista mahdollisista vapaan oman pääoman rahastoista. Yhtiökokous voi myös valtuuttaa

hallituksen tekemään varojenjakopäätöksen etukäteen päättämälleen määrälle. Valtuutus on voimassa enintään seuraavan yhtiökokouksen alkuun. Yhtiökokouksen päätöksentekohetkestä alkaen yhtiölle muodostuu jaettavaksi päätetyn määrän mukainen velka varojen saajaa kohtaan. (OYL 13:6 §; Blomqvist & Malmivaara 2016, 52–55.)

4.2 Varojenjaon verotus

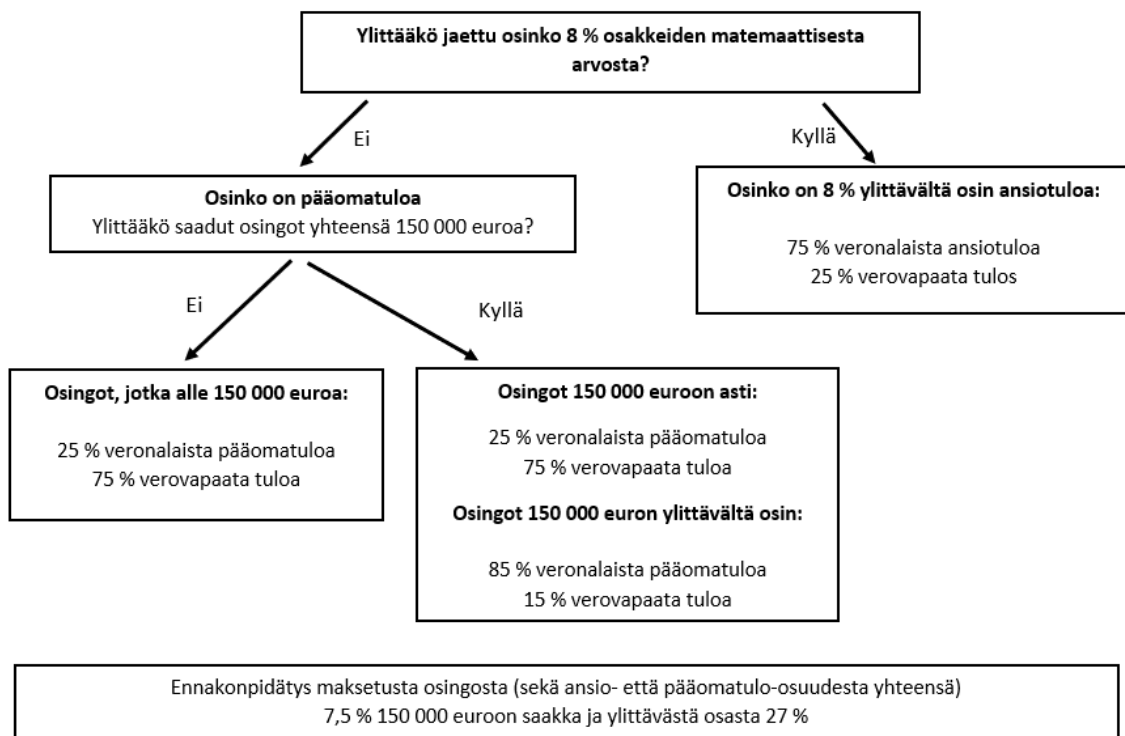
Osakkeenomistajan yhtiöstä saamaa tuloa verotetaan joko osinkona tai luovutuksena. Osinkotuloksi voidaan katsoa osakkaan jakokelpoisista varoista saatua tuottoa osakkeelle. Kaikki muu paitsi osinko voidaan katsoa luovutukseksi. Luovutusvoittoverotusta sovelletaan tilanteisiin, jolloin osakkeenomistaja luovuttaa osakkeen ulkopuoliselle, mutta toisaalta myös silloin kun varsinaista osakkeen luovutusta ei tapahdu. Näitä tilanteita ovat osakepääoman alentaminen, vararahaston sekä ylikurssirahaston alentaminen ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta. (Mähönen & Villa 2009, 421–422.)

4.2.1 Osinkotulon verotus

Luonnollisen henkilön saama osinko noteeraamattomasta osakeyhtiöstä jaetaan ansiotulo-osinkoon ja pääomatulo-osinkoon. Jaon perustana on osakkeen matemaattinen arvo. Osakkeen matemaattinen arvo määräytyy edeltävän verovuoden viimeiseksi päättyneen tilikauden nettovarallisuuden perusteella, tai jos edeltävänä vuotena ei ole päättynyt yhtään tilikautta, käytetään viimeksi päättyneen tilikauden tilinpäätöstä. Nettovarallisuus saadaan vähentämällä yhtiön varoista sen velat. Osakkeen matemaattinen arvo saadaan jakamalla nettovarallisuus yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Yhtiön omia osakkeita ei siis oteta huomioon. Ennen jakoa osakkeiden matemaattisesta arvosta vähennetään mahdolliset osakaslainat sekä sellaisen yhtiön omistaman asunnon arvo, joka on osakkaan käytössä. (Verohallinto 2022b.)

Osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettu 8 prosentin tuotto on pääomatulo-osinkoa. Pääomatulo-osingosta 25 prosenttia on verotettavaa pääomatuloa ja 75 prosenttia verovapaata, kun osinko on enintään 150 000 euroa. 150 000 euron ylittävästä osasta 85 prosenttia on verotettavaa pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. 150 000 euron rajaan luetaan osingonsaajan kaikista noteeraamattomista yhtiöistä verovuoden aikana saatu osinko. 8 prosentin vuotuisen tuoton ylittävä osinko on ansiotulo-osinkoa, josta 75 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia

verovapaata. Kuvio 1 havainnollistaa osinkotulon verotusta. Listaamattomien kotimaisten yhtiöiden välinen osinko on verovapaata. (Verohallinto 2022b.) Osingon maksajan on toimitettava luonnolliselle henkilölle maksamastaan osingosta ennakonpidätys. Ennakonpidätyksen määrä on 150 000 euroon asti 7,5 prosenttia ja 150 000 euron ylittävältä osalta 28 prosenttia. (Verohallinto 2021.)

KUVIO 1. Osinkotulon verotus (Verohallinto 2022b).

4.2.2 Pääomatulon verotus

Tuloverolain 32 §:ssä on lueteltu pääomatuloksi katsottavat tulot. Osinkotulon pääomatuloksi katsottavan osan ja luovutusvoiton lisäksi pääomatuloa ovat omaisuuden luovutuksesta saatu tuotto ja muu tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen, korkotulo, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, kapitalisaatiosopimuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-aineksista saadut tulot ja osakesäästötililtä nostettu tuotto. (TVL 1535/1992, 32 §.)

Pääomatulona verotettavaa luovutusvoittoa syntyy, kun myyntihinta ylittää hankintamenon ja voiton hankkimisesta aiheutuneet menot. Luovutustappiota taas syntyy, kun hankintahinta ja voiton

hankkimisesta aiheutuneet menot ovat suuremmat, kun myyntihinta. (Määttä & Kiuru 2019). Luonnollinen henkilö ja kuolinpesä voivat käyttää hankintameno-olettamaa, joka on 40 prosenttia omaisuuden omistujan ollessa vähintään 10 vuotta ja 20 prosenttia kun omistusaika on alle 10 vuotta (TVL 46 §). Luovutusvoitto on saajalleen pääomatuloa. Pääomatuloa verotetaan 30 000 euroon asti 30 % mukaan ja 30 000 euroa ylittävältä osalta 34 % mukaan (Verohallinto 2017).

4.3 Varojenjako SVOP-rahastosta

SVOP-rahastosta tapahtuva varojenjako verotetaan pääsäännön mukaan osinkona, jolloin sovelletaan yleisiä osinkoverotuksen periaatteita. Tuloverolaissa ja elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa määritellään ehdot, jolloin varojenjako SVOP-rahastosta voidaan pitää luovutuksena. Julkisesti noteeratun osakeyhtiön jakaessa varoja SVOP-rahastosta, jako verotetaan aina osinkona. (Verohallinto 2022a.)

Jotta varojenjako voidaan verottaa luovutuksena, tulee seuraavien, TVL 45 a §:n ja EVL 6 c §:n määriteltyjen ehtojen täytyä:

- pääomansijoituksen tekemisestä varoja jaettaessa kulunut enintään 10 vuotta
- varoja jaetaan muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä
- pääomansijoitus palautetaan sen tehneelle henkilölle
- jaettavat varat ovat peräisin pääomansijoituksesta.

Sijoituksen tekijän on esitettävä luotettava selvitys pykälässä mainittujen ehtojen täyttymisestä. Selvitys esitetään veroilmoituksella. (Verohallinto 2022a.) Luovutuksensaaja voi myös jättää edellä mainitun selvityksen tekemättä, jos haluaa luovutuksen verotettavan osinkona. Osinkona saatu varojenjako ei pienennä osakkeenomistajan omistamien osakkeiden hankintamenoa, jolloin mahdollisessa osakekauppatilanteessa luovutushinnasta vähennettävä hankintameno on suurempi, jolloin luovutusvoiton määrä pienenee. (Blomqvist & Malmivaara 2016, 90, 92.)

TVL 45 a §:ssä mainittu luovutuksena verotuksen ehto kymmenen vuoden määräaika määritellään SVOP-rahaston varojen alkuperän mukaan. Verohallintoon annettavassa selvityksessä tulee selvittää pääomansijoituksen tekemisajankohta ja palautusajankohta. Palautusajankohdaksi katsotaan se hetki, jolloin varojenjako koskeva päätös on tehty. Jos rahastoon on kertynyt varoja

osakkeen merkintämaksusta, sijoitus on tehty silloin, kun osakkeet on merkitty. Yhtiötä perustettaessa merkintä tapahtuu perustamissopimuksen allekirjoituksella. Yhtiön toiminnan aikana toteutetun osakeannin merkintä tapahtuu OYL 9 luvun mukaisesti. Vastikkeettoman pääomansijoituksen ajankohtana voidaan pitää sijoituksesta tehtävän sopimuksen tekohetkeä. Jos sulautuvaan tai jakautuvaan yhtiöön on tehty pääomansijoitus ennen yritysjärjestelyä, pidetään sijoituksen tekohetkenä alkuperäisen sijoituksen ajankohtaa. Osakevaihdossa ja liiketoimintasiirrossa pääomansijoitus tehdään vastaanottavaan ja hankkivaan yhtiöön kun sen vastikkeena antamat osakkeet merkitään. Toiminimen muuttaessa muotoaan osakeyhtiöksi, pääomansijoituksen voidaan katsoa syntyneen perustamissopimuksen allekirjoituksella, kun osakkeet merkitään. (Verohallinto 2022a.)

Kommandiittiyhtiön tai avoimen yhtiön muuttuessa osakeyhtiöksi, mahdolliset olemassa olevat, siirtyvät pääomansijoitukset ovat syntyneet niiden alkuperäisellä tekohetkellä. Siirtyvien voitto-osuuksien osalta pääomansijoituksen voidaan katsoa syntyneen sinä päivänä, kun yhtiömuodon muutos on rekisteröity kaupparekisteriin. SVOP-rahastoon rahastosiirolla siirrettyjen pääomansijoituksiksi katsottujen varojen syntyhetkenä pidetään niiden alkuperäistä ajankohtaa. (Verohallinto 2022a.) Pääomansijoituksen tekemisen ajankohdat on kuvattuna taulukkoon 3.

Taulukko 3. Pääomansijoituksen tekemisen ajankohta.

SVOP-sijoituksen alkuperä	Sijoituksen tekemisen ajankohta
Osakkeen merkintä	Perustamissopimuksen allekirjoitus
Osakeanti	Osakkeen merkintä
Vastikkeeton sijoitus	Sopimuksen tekohetki
Sulautuminen ja jakautuminen	Alkuperäisen pääomansijoituksen tekohetki
Osakevaihto ja liiketoimintasiirto	Vastikkeena saatujen osakkeiden merkintä
Toiminimi osakeyhtiöksi	Perustamissopimuksen allekirjoitus
Ky tai Ay osakeyhtiöksi	Alkuperäisen pääomansijoituksen tekohetki Yhtiömuodon muutoksen rekisteröinti
Rahastosiirto	Alkuperäisen pääomansijoituksen tekohetki

Luovutuksena pidettävästä varojenjaon määrästä vähennetään osakkeen poistamaton hankintameno, kuitenkin enintään varojenjaon määrä. Näin ollen luovutuksena pidettävästä varojenjaosta ei voi syntyä luovutustappiota. Luovutusvoittoa syntyy, jos varoja jaetaan enemmän, kun mitä osakkeen poistamaton hankintameno määrä. Yksityishenkilön saamaan SVOP-palautukseen ei voida missään tilanteessa käyttää hankintameno-olettamaa. (Verohallinto 2022a.)

Immonen ym. (2014) havainnollistaa luovutusvoiton määräytymistä esimerkeillä:

SVOP-rahastosta jaetaan A:lle 10 000 euroa, ja osakkeiden yhteinen hankintameno 15 000 euroa. Verotettavaa tuloa ei synny. Osakkeen hankintameno pienenee palautuksen määrällä ja on varojenjaon jälkeen 5 000 euroa.

Jaon määrä on 20 000 euroa ja osakkeiden yhteinen hankintameno on 6 000 euroa. Hankintamennon ylittävä määrä on 14 000 euroa, joka on veronalaista tuloa luovutusvoittona. Hankintameno varojenjaon jälkeen 0. (Immonen ym. 2014, 274.)

Koska osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan kaikki osakkeet tuottavat yhtäläiset oikeudet, myös varojenjakoa SVOP-rahastosta tapahtuu osakeomistuksen mukaisessa suhteessa. Erilajisilla osakkeilla voitaisiin korvamerkitä SVOP-sijoituksia ja palautukset voitaisiin kohdentaa tietyntajisille osakkeille. (Alhola 2018, 27.) Osakeyhtiölaki 13:6 § sallii myös niin sanotun suosivan varojenjaon, jolla voidaan poiketa osakeomistuksen suhteesta tapahtuvasta varojenjaosta. SVOP-rahastosta tapahtuva varojenjakoa voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jakaa vapaasti muille kuin omistajille. Verolainsäädännössä ei ole säännöksiä suosivalle varojenjaolle, vaan verotus arvioidaan tapauskohtaisesti. (Viitala 2018, luku 5.2.) Yleinen Verohallinnon kanta suosivalle varojenjaolle kuitenkin on, että jos osinko päätetään maksaa muulle kuin osakkeenomistajalle, katsotaan osakkaan tällöin luopuvan hänelle kuuluvasta osingosta. Näin ollen osinko verotetaan sen osakkaan tulona, jolle se lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan olisi kuulunut, ja jolle osinko maksetaan, verotetaan lahjasta. (Verohallinto 2022b.)

5 SVOP-RAHASTON MUODOSTUMISEN VAIKUTUS VAROJENJAON VEROTUKSEEN

Tässä kappaleessa käsitellään SVOP-rahaston eri muodostumisen vaikutusta siihen, verotetaanko palautus luovutuksena vai osinkona. Tarkastellaan myös, milloin rahastoon muodostuneet varat voidaan katsoa pääomansijoituksiksi ja milloin edellytykset eivät täyty.

5.1 Osakkeenomistajien tekemä sijoitus

Osakeyhtiössä voi olla joko yksi tai useampi omistaja. Vastikkeeton suora omistajan tekemä sijoitus noteeraamattoman yhtiön SVOP-rahastoon voidaan katsoa pääomansijoitukseksi. Sijoitus katsotaan pääomansijoitukseksi myös tilanteessa, jossa useampi osakkeenomistaja tekee sijoituksen SVOP-rahastoon osakeomistustensa suhteessa. Jotta näiden sijoitusten palautuksia voitaisiin käsitellä luovutuksina, tulee sijoituksen tekemisestä olla kulunut enintään kymmenen vuotta ja sijoitus tulee palauttaa sen tehneelle henkilölle. (Verohallinto 2022a.)

Jos sijoituksen SVOP-rahastoon tekee vain osa omistajista, niin palautus rahastosta on muille, kun sijoituksen tehneelle, osinkona verotettavaa tuloa (Verohallinto 2022a). Esimerkissä 1 kuvataan varojenjaon tilanne, jossa SVOP-rahastoon on kertynyt varoja sekä voittovaroista että yhden osakkaan tekemästä pääomansijoituksesta:

Esimerkki 1. X Oy:ssä on neljä osakasta A, B, C ja D. A on tehnyt 25 000 euron suuruisen pääomansijoituksen X Oy:n SVOP-rahastoon vuonna 2018. Rahastoon on siirretty aiemmin voittovaroja 75 000 euroa, eli rahaston arvo yhteensä 100 000 euroa. X Oy jakaa vuonna 2019 SVOP-rahastosta varoja yhteensä 40 000 euroa, eli 10 000 euroa per osakas. Varojenjaosta 3/4 eli 7 500 euroa on voittovarojen jakamista eli verotetaan osinkona. Osakkaille B, C ja D loput eli 2 500 verotetaan myös osinkona koska he eivät ole tehneet pääomansijoitusta yhtiöön. A:n osalta 2 500 euroa on pääomanpalautusta ja verotetaan luovutuksena. A:n vuonna 2018 tekemästä pääomansijoituksesta on tämän jälkeen palauttamatta vielä 22 500 euroa. (Verohallinto 2022a.)

Verohallinto on ottanut kantaa edellä kuvattuun tilanteeseen, jossa yhtiön osakkaista vain yksi tekee sijoituksen SVOP-rahastoon. Tapaus koski osakeyhtiötä, jossa on kaksi omistajaa omistaen

60 % ja 40 % yhtiön osakkeista. 60 % omistava osakas on tehnyt alkupääomansijoituksen osakeyhtiön SVOP-rahastoon. Päätös sijoituksen vastaanottamisesta oli kirjattu hallituksen kokouksen pöytäkirjaan, jossa oli mainittu myös, että sijoitus palautetaan täysimääräisenä sen tehneelle osakkaalle. Yhtiökokouksessa päätettiin siis jakaa varoja muutoin kuin osakeomistuksen suhteessa, ja antamassaan ennakkoratkaisussa Verohallinto hyväksyy menettelyn, kun varoja palautetaan SVOP-rahastosta. Palautus SVOP-rahastosta sen tehneelle osakkaalle osakeomistuksesta poikkeavalla tavalla voitiin verottaa luovutuksena TVL 45 §:ssä mainittujen ehtojen täytyessä. (Korpela 2022a; Korpela 2022b.)

SVOP-rahastoon on voitu siirtää pääomansijoituksen lisäksi myös esimerkiksi voittovaroja. Tällöin rahastosta tapahtuva varojenjako verotetaan luovutuksena ja osinkona rahastossa olevien varojen suhteessa. Mikäli voittovaroja ja sijoituksia ei ole seurattu erillään, verotetaan pääomansijoituksen tekijän saamaa palautusta sekä luovutusvoittona että osinkona rahastossa olevien varojen suhteessa ja muiden saamaa varojenjako kokonaan osinkona alla olevan esimerkin 2 mukaisesti. (Verohallinto 2022a.)

Esimerkki 2. Yhtiön ainoa osakkeenomistaja Henkilö A tekee 30 000 euron suuruisen vastikkeettoman pääomansijoituksen X Oy:n SVOP-rahastoon 1.2.2018. X Oy siirtää SVOP-rahastoon 20 000 euroa voittovaroista, jolloin SVOP-rahastossa on varoja yhteensä 50 000 euroa. X Oy tekee 3.11.2018 päätöksen jakaa A:lle 10 000 euroa SVOP-rahastosta. A esittää selvityksen veroilmoituksellaan tekemästään pääomansijoituksesta ja varojen alkuperästä. Koska rahastossa oleva pääomansijoituksen osuus on $\frac{3}{5}$ niin myös jaettavasta 10 000 eurosta $\frac{3}{5}$ eli 6 000 euroa voidaan käsitellä A:n verotuksessa luovutuksena ja loput $\frac{2}{5}$ eli 4 000 euroa osinkona. (Verohallinto 2022a.)

Sijoituksia voidaan tehdä useina eri ajankohtina, ja tällöin kannattaa jokaiselle eri ajankohdan sijoitukselle avata oma altili SVOP-rahastoon tai seurata sijoituksia erillisissä rahastoissa. Tällöin palautus voidaan kohdistaa tiettyyn rahastoon. Jos eri ajankohtina tehtyjä sijoituksia ei ole seurattu erillään, niin varojenjako kohdistuu eri ajankohtina tehtyjen sijoitusten suhteessa. Jakoa eri tileille eri ajankohtina tehtyjen sijoitusten kesken ei voida tehdä takautuvasti. (Verohallinto 2022a.) Alla kuvataan tilannetta esimerkillä 3:

Esimerkki 3. Henkilö A tekee vastikkeettoman 30 000 euron suuruisen sijoituksen SVOP-rahastoon 1.7.2017. Rahastossa on ennestään 20 000 euroa voittovaroista siirrettyjä varoja. A:n tekemä pääomansijoitus kirjataan SVOP-rahastoon omalle alatililleen ”pääomansijoitukset”. X Oy tekee

3.5.2019 päätöksen jakaa A:lle 20 000 euroa SVOP-rahaston alatililtä ”pääomansijoitukset”. A esittää selvityksen tekemästään pääomansijoituksesta ja varojen alkuperästä. Selvityksestä voidaan todeta, että sijoitus on kirjattu SVOP-rahastossa omalle alatililleen. Koko A:n saama varojenjakko käsitellään verotuksessa luovutuksena. (Verohallinto 2022a.)

Jos osakkeenomistaja myy yhtiön joko kokonaan tai osittain, SVOP-sijoituksen palauttaminen sen tehneelle henkilölle ei toteudu. Osakkeenomistajan myydessä yhtiön koko osakekannan, katsotaan SVOP-palautus uuden omistajan osinkotuloksi. Jos yhtiön osakkeet vaihtavat omistajaa osittain, verotetaan SVOP-palautusta uuden omistajan osalta osinkona ja vanhan omistajan luovutuksena. Omistaja voi kaupan yhteydessä pidättää itselleen oikeuden SVOP-rahastoon tekemäänsä pääomansijoitukseen. Varojenjakoa rahastosta verotetaan näin ollen entisen osakkaan verotuksessa luovutuksena. Koska osakkeet on myyty, näin ollen luovutusta ei voida vähentää osakkeiden hankintamenosta ja verotetaan kokonaan pääomatulona. (Verohallinto 2022a.)

5.2 Muun kuin omistajan tekemät sijoitukset

Immosen ym. (2014) mukaan ulkopuolisen tekemää sijoitusta tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja tapauskohtaisesti, sekä pohtia onko kyseessä pääomansijoitus, yhtiölle lahjoitetut varat vai tosiasiasa korvaus saadusta suoritteesta. Lahjoituksen luonteisessa tapahtumassa tulisi arvioida, onko osakkeenomistaja saanut varallisuusedun osakkeiden arvon noustessa, josta häntä tulisi lahjaverottaa. Mikäli osakkeenomistajaa verotettaisiin lahjasta, kasvaisi osakkeen hankintameno lahjasta verotettavalla määrällä. Lahjoitukseksi katsottavassa tapauksessa on yleensä kysymys lähipiiriltä tulleesta suorituksesta. Täysin ulkopuolelta tulevaa sijoitusta tulisi tarkastella, onko yhtiön ja sijoittajan välillä muuta yhteistyösuhdetta. Sijoitusta ei voida katsoa hankintamenon lisäykseksi, jos sijoituksen tekijä ei omista yhtiön osakkeita. Myöskään velkojan tekemää sijoitusta ei voida pitää hankintamenon lisäyksenä, koska sijoitus ei lisää velkojan saatavan määrää. (Immonen ym. 2014, 85–88.) Jos sijoituksen tekijä myöhemmin tulisi yhtiön osakkaaksi, tulee hänen tekemä sijoitus katsoa osakkeen hankintamenoksi. (Mattila 2017, 13.) Verotuksessa ulkopuolisen tekemän sijoituksen palautusta tulee arvioida sijoituksen alkuperäisen, tosiasiallisen luonteen perusteella. Varojenjaon verotuksellinen käsittely arvioidaan tapauskohtaisesti. (Verohallinto 2022a.)

5.3 Rahaston muodostuminen yritysjärjestelyjen kautta

Jotta varojenjako voitaisiin verottaa luovutuksena, tulee verovelvolliselle palauttaa tämän yhtiöön tekemä pääomansijoitus. Yritysjärjestelytilanteet voivat hankaloittaa luovutuksena verotuksen tulkintaa. Yritysjärjestelyjen takia pääomansijoituksen tekijä voi vaihtua toiseksi tai pääomansijoitus palautetaan eri yhtiöstä, kun minne se on alun perin tehty. Tulkintaongelmia saattaa tuottaa myös se, että katsotaanko pääomansijoitukseksi verovelvollisen osakkeiden vaihtuminen toisen yhtiön osakkeisiin tai hänen saadessa vastaanottavan yhtiön osakkeita. (Penttilä 2016, 453.) Tässä kappaleessa tarkastellaan, täyttävätkö EVL 52 a-d §:t yritysjärjestelyiden yhteydessä syntyneet SVOP-rahastot TVL 45 a § ja EVL 6 c § edellytykset luovutuksena verottamiseen.

Sulautuvan ja jakautuvan yhtiön kannalta pääomanpalautusta voidaan pitää luovutuksena, kun yhtiöön tehty pääomansijoitus SVOP-rahastoon siirtyy sellaisenaan vastaanottavaan yhtiöön ja varojen alkuperä voidaan luotettavasti selvittää. Jos varat arvostetaan käypään arvoon, SVOP-rahastoon kirjatun käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotusta ei voida pitää pääomansijoituksena, eikä näin ollen voida soveltaa luovutusvoittoverotusta. Jos EVL 52 a-c §:ien määräyksiä sulautumisesta ja jakautumisesta ei sovelleta, katsotaan yhtiön purkautuvan verotuksessa. Tällöin osakkaan saama jako-osa purkautuvasta yhtiöstä sijoitetaan vastaanottavaan yhtiöön apporttina, joka katsotaan verotuksessa uudeksi pääomansijoitukseksi siltä osin, kun sijoitettuja eriä kirjataan SVOP-rahastoon. (Verohallinto 2022a.)

Liiketoimintasiirtoa voidaan pitää osakeannin kaltaisena järjestelyinä, jossa apporttiomaisuudella maksetaan osakkeiden merkintähinta. SVOP-rahastoon siirtyviä varoja pidetään pääomansijoituksena. (Verohallinto 2022a). Koska liiketoimintasiirron yhteydessä syntyneen SVOP-rahaston tekijänä on osakeyhtiö, kannattaa pääomansijoituksen palautus käsitellä osinkona, jolloin se on saajalleen verovapaata tuloa, eikä pienennä tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoa emoyhtiön taaseella (Pesonen 2022). Osakevaihdoissa syntynyttä SVOP-rahastoa voidaan pitää pääomansijoituksena yhtiöön, jolloin varojenjako rahastosta voidaan edellytysten täytyessä verottaa luovutuksena. (Verohallinto 2022a.)

6 KIRJANPIDOLLINEN KÄSITTELY JA DOKUMENTOINTI

Kirjanpidossa voidaan seurata eri ajankohtina SVOP-rahastoon tehtyjä pääomansijoituksia eri rahastoissa tai rahaston alatileillä. Näin toimittaessa varojenjako voidaan varojenjakopäätöksellä kohdistaa tiettyä ajankohtana tehtyihin sijoituksiin. Varojenjako kohdistuu näin myös verotuksessa halutun ajankohdan sijoitukseen. Jako eri tileille kannattaa ottaa käyttöön heti ensimmäisestä sijoituksesta, sillä takautuvasti tehtyä jakoa ei hyväksytä verotuksessa, jolloin varojenjako kohdistuu rahastoon eri ajankohtina tehtyihin sijoituksiin niiden määrien suhteessa. Jos rahastoon on aiemmin siirretty varoja esimerkiksi voittovaroista ja myöhemmin rahastoon on tehty pääomansijoitus, palautus verotetaan osin osinkona ja osin luovutuksena, jos jakoa eri tileille tai rahastoihin ei ole tehty. (Verohallinto 2022a.)

Osinkoina verotettavista, SVOP-rahastosta jaetuista varoista annetaan ilmoitus Verohallintoon osinkojen vuosi-ilmoituksella. Mikäli SVOP-rahastosta jaettavat varat katsotaan luovutuksena verotettaviksi pääomanpalautuksiksi, vuosi-ilmoitus annetaan pääomanpalautusten vuosi-ilmoituksella. Ilmoitukset tulee tehdä sähköisenä, mikäli tulonsaajia on viisi tai enemmän. Jos tulonsaajia on vähemmän kuin viisi, ilmoituksen voi tehdä myös paperilomakkeella. Vuosi-ilmoitukset annetaan osingon tai pääomanpalautuksen nostettavissa olo vuotta seuraavan vuoden alussa Verohallinnon vuosittain vahvistamana ajankohtana. (Verohallinto 2022c; Verohallinto 2022d.)

SVOP-sijoituksen vastaanottamisesta päättää osakeyhtiön hallitus. Päätöksessä tulee mainita sijoituksen määrä ja tilanteen mukaan syy johon sijoitus perustuu. Rahastosijoituksesta tehtävään sopimukseen yhtiön ja sijoittajan välillä tulee sopia sijoituksen määrästä ja maksetaanko sijoitus rahalla vai apportiomaisuudella, sekä maksun ajankohdasta. (Immonen ym. 2014, 79, 81.)

OYL 13:6 §:n mukaan varojen jakamisesta SVOP-rahastosta päätetään yhtiökokouksessa hallituksen esityksen mukaisesti. Päätöksessä tulee mainita jaon määrä ja se, että varoja jaetaan SVOP-rahastosta. Jos pääomansijoituksia on seurattu omilla tileillään, tulee päätöksessä mainita mistä rahastosta varojenjako tapahtuu. (OYL 13:6 §.) Osakkeenomistajalle syntyy saaminen varoihin päivälle, jolloin yhtiökokous on pidetty tai siinä erikseen mainitulle osingon maksupäivälle. (Verohallinto 2022b).

7 OPPAAN LAATIMISPROSESSI

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena oli luoda opas SVOP-rahastosta tilitoimiston kirjanpitäjille. Opas on luotu opinnäytetyön teoriaosioita muokkaamalla ja tiivistämällä, jotta oppaasta tulisi helpolukuinen ja käytännöllinen. Oppaaseen on lisätty esimerkkejä SVOP-rahastosta tapahtuvasta varojenjaosta eri tilanteissa. Opas on tehty Word-ohjelmalla, joten sitä on helppo tarpeen mukaan päivittää. Oikeudet oppaan muokkaamiselle annetaan toimeksiantajalle. Oppaassa on 23 sivua. Kirjanpitäjien käyttöön opas tulee pdf-muotoisena. Opas koostuu viidestä pääluvusta:

1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
2. Svop-rahaston muodostuminen
3. Svop-rahasto varojenjako ja varojenjaon verotus
4. Kirjanpidollinen käsittely ja ilmoitukset Verohallintoon
5. Pöytäkirjat ja sopimusmalli

Oppaan laatimisprosessissa opasta lähdettiin aluksi luomaan tyhjäan Word-asiakirjaan, johon oli tarkoitus tiivistää lyhyesti ja erilaisin kuvioin ja taulukoin havainnollistettuna tämän raportin teoriaosuuden sisältö. Tämä menetelmä osoittautui työlääksi, eikä oppaasta tullut halutunlaista, sillä teoriapohjaa ei voinut tiivistää halutun mukaisesti menettämättä sen informatiivisuutta. Tämä ajatus oppaasta hylättiin, ja opasta lähdettiin työstämään suoraan tämän opinnäytetyön teoriaosuuden pohjalta, joka osoittautui toimivaksi keinoksi. Oppaasta voi nopeasti etsiä tietoa tiettyyn SVOP-rahastoon liittyvään kysymykseen selkeän sisällysluettelon avulla.

Jotta kirjanpitäjä osaa neuvoa asiakasta SVOP-rahastosta tapahtuvaan varojenjakoan liittyvissä kysymyksissä, on tärkeä tuntea rahaston toimintaperiaatteet. Oppaan ensimmäinen luku käsittelee SVOP-rahaston muodostumista ja rahastoon tehtävää sijoitusta pääpiirteittäin. Rahaston eri muodostumistavat on lueteltu allekkain, jotta saadaan yhdellä vilkaisulla käsitys rahaston muodostumistavoista. Rahastoon tehtävästä sijoituksesta on tässä luvussa kerrottu pääkohdat luettelomaisesti. Luku sisältää myös kirjanpitoasetuksen tasekaavan mukaisen oman pääoman ryhmittelyn, josta nähdään mihin kohtaan SVOP-rahasto tässä taseen ryhmässä sijoittuu.

Toinen luku käsittelee tarkemmin SVOP-rahaston muodostumista. SVOP-rahastossa olevien varojen alkuperä vaikuttaa varojenjaon verokohteluun. Tästä syystä on tärkeä tietää, millä eri tavoin

rahastoon voi kertyä varoja, jotta voidaan alkaa selvittämään varojenjaon verokohtelua. Rahaston eri muodostumistavat on oppaassa eritelty omissa alaluvuissaan ja kussakin on kerrottu, kuinka SVOP-rahastoon kertyy varoja. Luku vastaa opinnäytetyön raportin vastaavaa lukua, mutta oppaaseen on lukua tiivistetty poistamalla eri muodostumistapojen pohjustava teoriaosuus. Vastikkeeton sijoitus on luvuista laajin. Luvussa käsitellään eri tilanteita sijoituksen tekijän, rahaston muodostumisen ja kirjanpidollisen käsittelyn vaikutuksista varojenjaon verokohteluun. Tähän lukuun on selkeyden ja luettavuuden takia lisätty viisi esimerkkiä kuvaamaan erilaisia varojenjakotilanteita. Osa esimerkeistä löytyy myös tämän raportin luvusta viisi.

Luvussa kolme käsitellään varojenjako SVOP-rahastosta. Varojenjako rahastosta on pääsäännön mukaan osinkoa, mutta tiettyjen edellytysten täytyessä luovutuksena verotettavaa. Luvussa kerrotaan, milloin varojenjako rahastosta voidaan käsitellä luovutuksena ja milloin varojenjako on katsottava osingoksi. Luovutuksena verottamisen edellytyksistä kymmenen vuoden määräaika on kuvattu tarkemmin pääomansijoituksen tekemisen ajankohdan kautta. Sijoituksen tekemisen ajankohtaa tarkastellaan sijoituksen alkuperän mukaan taulukossa, sama taulukko on tämän raportin taulukko 3. Oppaan luvussa kolme on myös osinkotulon verotusta koskeva alaluku sekä luovutuksena verotettavan varojenjaon osalta oma alalukunsa.

Neljäs luku kirjanpidollisesta käsittelystä on muutoin samansisältöinen, kun tässä raportissa, mutta käytettävyyden lisäämiseksi osingonjaon ja pääomanpalautuksen osalta on lisätty tekstin yhteyteen linkit Verohallinnon ohjeisiin annettavista vuosi-ilmoituksista.

Viidennessä luvussa on malliasiakirjat hallituksen kokouksen pöytäkirjasta, jossa päätetään sijoituksen vastaanottamisesta joko muuntamalla laina tai vastaanottamalla rahaa. Luvun toisena mallina on yhtiökokouksen pöytäkirja, jossa päätetään varojenjaosta SVOP-rahaston alatililtä. Kolmantena on malli sopimuksesta, joka tehdään sijoittajan ja yhtiön välille. Oppaan loppuun on lisätty hyödyllisiä linkkejä eri verkkosivustoille.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi. Aiheena oleva SVOP-rahasto osoittautui monipuoliseksi ja tarpeeksi haastavaksi kokonaisuudeksi. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkimuskysymyksiin vastaamisen pohjalta luodun teoriaosuuden avulla laatia opas toimeksiantajalle. Oppaan laatiminen raportin teoriaosuuden pohjalta onnistui luontevasti ja oppaasta tuli käyttökelpoinen. Opinnäytetyö eteni alussa laaditun aikataulun mukaisesti. Raportin rakenne pysyi alusta saakka suunnitellun mukaisena, suuria muutoksia ei ollut tarpeen enää raportin edetessä tehdä. Aiheen hyvä suunnittelu helpotti raportin kirjoittamista, kun tiedettiin, mikä raportin sisältö ja käsiteltävät aihealueet tulevat olemaan. Opinnäytetyössä vastattiin tutkimuskysymyksiin, joita olivat:

- Mikä on SVOP-rahasto?
- Millä eri tavoin SVOP-rahasto voi muodostua?
- Miten varojenjakoa rahastosta tapahtuu veronäkökulmat huomioiden?

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Analyysimenetelmänä oli aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tietoperusta pohjautui ammattikirjallisuuteen, soveltuviin lakeihin sekä Verohallinnon ohjeisiin. Lähteiden käytössä huomioitiin lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, ja lähteinä käytettiin vain ajantasaista tietoa. Lähteinä käytettyjä soveltuvia lakeja olivat osakeyhtiölaki, tuloverolaki ja laki elinkeinotulon verottamisesta. Verohallinnon lähteinä käytettiin osinkotuloa ja pääomatuloa käsitteleviä ohjeita, sekä ohjetta varojenjaosta vapaan oman pääoman rahastosta.

Toiminnallisena osuutena oli luoda opas tilitoimiston kirjanpitäjien käyttöön. Kirjanpitäjän on hyvä tunnistaa SVOP-rahaston erityispiirteet, jotta asiakasta voidaan ohjata verotuksellisesti järkeviin ratkaisuihin. Oppaan avulla kirjanpitäjät saavat SVOP-rahastosta selkeän yleiskuvan ja näkökulmia rahaston verotuksellisiin erityispiirteisiin. Mielestäni oppaasta tuli ulkoasultaan selkeä ja sisällöltään tiivis ja kattava. Aluksi oppaan laatimista hankaloitti sen pitäminen mahdollisimman selkeänä, kun teoriaa aiheesta oli niin paljon. Tiedon tiivistäminen kuitenkin onnistui hyvin ja tietosisältö saatiin muokattua helppolukuisen muotoon. Oppaan käyttöönoton jälkeen sitä voidaan kehittää muutosehdotusten pohjalta vielä käyttäjäystävällisemmäksi. Oppaan sisältöä tulee päivittää mahdollisten lainsäädäntöjen muutosten myötä, jotta se pysyy käyttökelpoisena tiedon ollessa ajantasaista.

SVOP-rahasto on osakeyhtiön vapaassa omassa pääomassa oleva erä. Sijoitus rahastoon kasvat-
taa yhtiön nettovarallisuutta ja vaikuttaa näin ollen myös pääomatulona verotettavan osingon mää-
rään. Varoja voidaan jakaa rahastosta samoin periaattein kuin osinkoa. Varojenjako verotetaan
pääsäännön mukaan osinkona ja tiettyjen tuloverolaissa määriteltyjen edellytysten täytyessä luo-
vutuksena. Edellytykset luovutuksena verotukselle ovat:

- pääomansijoituksen tekemisestä saa olla kulut enintään 10 vuotta
- pääomansijoitus palautetaan sen tehneelle henkilölle
- varat ovat peräisin pääomansijoituksesta
- varat jaetaan julkisesti noteeraamattomasta yhtiöstä.

Verovelvollisen tulee esittää näiden ehtojen täyttymisestä luotettava selvitys verotuksessaan. Jos
yksikin ehto jää täyttymättä, varojenjako verotetaan osinkona. Selvitys voidaan jättää myös teke-
mättä, jos halutaan, että varojenjako verotetaan osinkona. Luovutuksena verotettava varojenjako,
eli pääomanpalautus, pienentää osakkeen hankintamenoa, jota tehty sijoitus rahastoon on kasvat-
tanut. Luovutuksena verotettava varojenjako on siten lähes aina verovapaa euro-eurosta periaat-
teen mukaan, eli jos rahastoon on sijoitettu 1 euro ja palautetaan 1 euro, luovutusvoittoa ei synny
1-1=0. Palautuksen verottaminen osinkona kannattaa esimerkiksi silloin, kun sijoituksen on tehnyt
osakeyhtiö, jolloin osakkeen hankintameno ei pienene palautuksen saajan taseella ja saatu osinko
on verovapaata tuloa.

SVOP-rahastoon voi kertyä varoja monilla eri tavoilla. Osakkeiden merkinnän yhteydessä joko yri-
tystä perustettaessa tai osakeannissa, voidaan merkintähinta joko kokonaan tai osittain kirjata
SVOP-rahastoon. Oman pääoman erien uudelleen järjestelyllä, eli rahastosirroilla, voidaan siirtää
varoja muista eristä SVOP-rahastoon. Näitä voivat olla siirto osakepääomasta, eli osakepääoman
alentaminen, siirto voittovaroista tai ylikurssi- tai vararahastosta. Yritysjärjestelyjen yhteydessä
SVOP-rahastoon voi kertyä varoja eri tavoin, riippuen yritysjärjestelyn luonteesta. Yhtiön velkoja
voidaan myös velkojan suostumuksella konvertoida osaksi omaa pääomaa SVOP-rahastoon.

Osakkeenomistajat voivat tehdä rahastoon oman pääoman vahvistamiseksi osakevastikkeettomia
sijoituksia. Sijoitukset kannattaa aina tehdä osakeomistusten mukaisessa suhteessa, jotta sijoitus-
ten palautus olisi verotuksellisesti selkeää. Tulkinnanvaraa jättivät tilanteet, jossa rahastoon on
tehty sijoituksia omistuksista poikkeavassa suhteessa ja palautus halutaan tehdä pelkästään sijo-
ituksen tehneelle. Vaikka näissäkin tilanteissa edellytykset varojanjaon verottamiseen luovutuksena

täytyisivät, tulee kysymykseen osakkeiden yhdenvertaisuus ja säännökset suosivasta varojenjaosta. Jotta varoja voitaisiin jakaa vain sijoituksen tehneelle henkilölle ilman veroseuraamuksia, on syytä varmistaa asia joko korvamerkitsemällä sijoitus erilaisilla osakkeilla, tai hakemalla Verohallinnolta ennakkoratkaisua.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että SVOP-rahastoon tehtävä sijoitus on käyttökelpoinen ja verotuksellisesti selkeä, kun sijoitus tehdään osakeomistusten suhteessa. Rahastosta myöhemmin tapahtuva varojenjakoa kannattaa huomioida jo sijoituksen teko hetkellä laatimalla dokumentit huolellisesti, joista voidaan kymmenen vuoden kuluttuakin todeta sijoituksen tekijä, sijoituksen teko hetki ja sijoituksen luonne. Sijoituksen kirjanpidollinen käsittely vaikuttaa myös merkittävästi sijoituksen palauttamiseen, sillä rahastosta tehtävät palautukset voidaan kohdistaa tiettyyn sijoitukseen, kunhan näitä on seurattu omilla tileillään kirjanpidossa. Näiden asioiden oltua kunnossa, sijoituksen palauttaminen voidaan toteuttaa ilman ikäviä veroseuraamuksia.

Jatkotutkimusehdotuksena esitän osakeyhtiön eri rahoitusmuotojen vertailua SVOP-sijoituksen lisäksi. Rahoitusmuotoja voisi vertailla keskenään ja selvittää kuinka ne eroavat toisistaan ja milloin toinen rahoitusmuoto on kannattavampi kuin toinen. Tutkimuksessa voisi kartoittaa tilanteita, jolloin osakeyhtiö yleensä tarvitsee lisärahoitusta, ja sopisiko tilanteeseen paremmin vieraan pääoman ehtoinen rahoitus vai oman pääoman ehtoinen rahoitus.

LÄHTEET

Alhola, Kari 2018. SVOP-rahaston ongelmalliset kysymykset. Tilisanomat 39 (1), 24–27.

Blomqvist, Aki & Malmivaara, Tero 2016. Osakeyhtiön varojenjakoa ja verotus. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Engelberg, Matti, Hupli, Tuomas & Villa, Seppo 2022. Velkakonversio. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Honkamäki, Tuomas, Kujanpää, Emmiliina & Pennanen, Matti 2018. Yritysjärjestelyjen käsikirja. 2. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Immonen, Raimo, Ossa, Jaakko & Villa, Seppo 2014. Osakeyhtiön pääoman hallinta. . 2. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Järvenoja, Markku 2017. Pääomanpalautuksen verotus yritysjärjestelyn jälkeen. Verotus 67 (4), 393–404.

Kirjanpitoasetus 1339/1997. Hakupäivä 14.11.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>.

Korpela, Vesa 2022a. SVOP-kysymys sai vastauksen. Hakupäivä 28.11.2022. <https://vesakor-pela.fi/svop-kysymys-sai-vastauksen/>

Korpela, Vesa 2022b. Ennakkoratkaisu sai lainvoiman. Hakupäivä 28.11.2022. <https://vesakor-pela.fi/ennakkoratkaisu-sai-lainvoiman/>

Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968. Hakupäivä 14.11.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>.

Mattila, Pauli K 2017. Osakeyhtiön tehtävien sijoitusten verokohtelu. Verotus 67 (1), 5–18.

Mähönen, Jukka & Villa, Seppo 2009. Osakeyhtiö IV. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Mähönen, Jukka & Villa, Seppo 2019. Osakeyhtiö III. 3. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Mähönen, Jukka & Villa, Seppo 2020. Osakeyhtiö II. 4. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Alma Talent verkkokirjalyly. Vaatii käyttöoikeuden.

Osakeyhtiölaki 624/2006. Hakupäivä 14.11.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>.

Ossa, Jaakko 2020. Yritystoiminnan verotus. 3. uudistettu painos. Helsinki: Helsingin seudun kaup-
pakamari. Hakupäivä 14.11.2022. Kauppakamaritieto ammattikirjasto. Vaatii käyttöoikeuden.

Penttilä, Seppo 2014. Varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta - uudet verosäännökset ja niiden ongelmat. Verotus 64 (2), 121–137.

Penttilä, Seppo 2016. Yritysjärjestelyt ja varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta. Verotus 66 (5), 452–464.

Patentti- ja rekisterihallitus 2018. Osakepääoman alentaminen. Hakupäivä 14.11.2022.

[https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakepaaoma/osakepaa-
oman_alentaminen.html](https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakepaaoma/osakepaa-oman_alentaminen.html).

Pesonen, Janne 2022. Tilintarkastaja. Pohjois-Suomen Tilintarkastus Oy. Sähköpostikeskustelu 13.12.2022.

Rekola-Nieminen, Leena 2019. SVOP-sijoitus saamiseksi. Tilitoimistossa, Taloushallintoliitto. Ha-
kupäivä 14.11.2022. [https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/asiantuntija-vastaa/op-sijoitus-saa-
miseksi](https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/asiantuntija-vastaa/op-sijoitus-saa-miseksi).

Tuloverolaki 1535/1992. Hakupäivä 14.11.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos.

Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hakupäivä 15.11.2022. Ellibs. Vaatii käyttöoikeuden.

Verohallinto 2017. Pääomatulon veroprosentti. Hakupäivä 15.11.2022.

<https://www.vero.fi/henkilöasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/paaomatulot/>.

Verohallinto 2019. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa.

Hakupäivä 14.11.2022. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja-tappiot-luonnollisen-henkil%C3%B6n-tuloverotuksessa/>.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja-tappiot-luonnollisen-henkil%C3%B6n-tuloverotuksessa/>.

Verohallinto 2021. Ennakonpidätys osingosta ja Verohallinnolle annettavat ilmoitukset. Hakupäivä

14.11.2022.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48467/ennakonpid%C3%A4tys-osingosta-ja-verohallinnolle-annettavat-ilmoitukset5/>.

Verohallinto 2022a. Vapaan oman pääoman rahaston varojenjakko verotuksessa. Hakupäivä

14.11.2022.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60520/vapaan-oman-p%C3%A4%C3%A4oman-rahaston-varojenjakko-verotuksessa4/>.

Verohallinto 2022b. Osinkotulojen verotus. Hakupäivä 14.11.2022. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus4/>.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus4/>.

Verohallinto 2022c. Vuosi-ilmoitus osingoista, täyttöohje 2022. Hakupäivä 14.11.2022.

<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttoohjeet/vuosi-ilmoitus-osingoista-tayttoohje-2022/>.

Verohallinto 2022d. Vuosi-ilmoitus luovutuksena verotettavasta pääomanpalautuksesta, täyttö-

ohje 2022. Hakupäivä 14.11.2022. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttoohjeet/vuosi-ilmoitus-luovutuksena-verotettavasta-paaomanpalautuksesta-tayttoohje-2022/>.

<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttoohjeet/vuosi-ilmoitus-luovutuksena-verotettavasta-paaomanpalautuksesta-tayttoohje-2022/>.

Viitala, Tomi 2018. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Helsinki: Helsingin Kamari Oy. Hakupäivä 14.11.2022. Kauppakamaritieto ammattikirjasto. Vaatii käyttöoikeuden.